

Moravské barvy a symboly

Tradiční barvy Moravy **žlutá a červená** byly v minulosti interpretovány na základě znění listiny císaře Bedřicha III. ze 7. prosince 1462. Císař se tehdy odměnil moravským stavům za jejich udatnost a pomoc věčnou připomínkou. Na jejich žádost a po moudré poradě svých věrných (zároveň za účasti Jiřího z Poděbrad, krále českého a markraběte moravského), zlepšil ze své císařské autority, plnosti své moci a z vlastního rozkazu znak Moravského markrabství tak, že ^[bilo]stříbrno-červené šachování orlice změnil navěky na ^[zluto]zlato-červené:^[1] „*Takto uspořádaný erb řečené Markrabství moravské, jak dříve užívalo a jím se pyšnilo, ve všech konáních vůbec podobně má užívat a těšit se z něj v budoucích časech navždy.*“ V listině pod pečeti císařského majestátu se rovněž uvádí, že se jedná o zvláštní milost a nedotknutelnou moravskou zemskou svobodu, kterou nesmí žádný člověk porušit. Jinak by byl stížen přísným trestem Sváté říše a poplatkem sta hřiven ryzího zlata. Moravané si proto nechávali potvrdit toto vzácné privilegium při každém vzdávání holdu moravskému markraběti.

Od 15. století reprezentuje Moravu zlato-červeně šachovaná orlice na modrém štítě, jehož strážcem je figura anděla. Tento štítonoš se objevuje např. na stavovských pečetích patrně až do roku 1848. Z roku 1619 pochází krásná devíza Moravy: „*Te stante virebo*“,^[2] vyražená spolu s orlicí na stavovských mincích. Mezi vzácné moravské insignie patří bezesporu ceremoniální meč Moravského markrabství, který vlastnil moravský zemský hejtmán František Karel hrabě Libštejnský z Kolovrat. Zlepšený zemský znak se též objevuje na heraldických praporech domobrany z roku 1800. V letech 1807–1848 nosili moravští stavové slavnostní červené uniformy se zlatým krumplováním. Před rokem 1818 vznikl i známý žluto-červený moravský prapor, barevně odvozený z hlavního prvku moravského znaku – šachované orlice.

Na jaře revolučního roku 1848 se celá Morava probudila do velikého nadšení. Lidé na venkově zpívali písně,^[3] obyvatelé měst vyvěšovali žluto-červené prapory a členové Národních gard se zdobili žluto-červenými stuhami nebo kokardami (červené terčíky olemované zlatem). Žluto-červený prapor vlál např. 25. dubna 1848 z balkónu brněnské Reduty. V proslovu profesora Aloise Vojtěcha Šembery, rodáka z Vysokého Mýta, zaznělo vyhlášení rakouské konstituce. Reformovaný moravský zemský sněm, složený také z poslanců z venkova, přijal dne 14. srpna 1848 památné usnesení: „*Země Moravská podrží svůj dosavadní erb co erb země, totiž: v modrém poli zlatem a červenou barvou šachovaného, napravo hledícího, korunovaného orla. Zemské barvy jsou zlatá a červená.*“ Dodatek o moravských barvách, tehdy již rozšířených u obyvatel Moravy, vzešel z podnětu poslance Cibulky. Jejich závazné užívání do budoucna pak navrhl zástupce slovanského rolnického stavu, poslanec Čambala. Sněmovní rezoluce byla přijata velkou většinou hlasů. V následujících desetiletích byly žluto-červené prapory vyvěšovány při zasedáních zemského sněmu, slavnostních příležitostech nebo návštěvách císaře, např. dne 28. června 1906 v Moravské Ostravě, kde bylo rozestavěno na 1000 vlajkových sloupů. Právě zemské barvy byly vyznačeny i v nejnovějších úředně schválených školních pomůckách.

V revolučním roce 1918 byl zemský žluto-červený prapor s nadšením vyvěšován spolu s českým národním praporem. Přestože bylo z Prahy v roce 1920 neprávem revertováno šachování orlice zpět na ^[bilo]stříbrno-červené (ideologicky jako pročeské), zůstaly zemské barvy žlutá a červená beze změny. Barvy země Moravsko-slezské, která vznikla roku 1928 sloučením Moravy a Slezska, nebyly stanoveny vůbec. V praxi se užívaly zároveň prapory moravské i slezské. Je zajímavé, že za Československé republiky byla budova Zemského divadla v Brně pravidelně zdobena ^[zluto]zlato-červeně šachovanou orlicí. Podobných příkladů bychom našli více. Podle autentických zpráv byly moravské prapory přijímány všemi obyvateli tehdejší Moravy, ať už slovanského, německého nebo židovského původu. Po válce, dne 18. července 1945, byla moravskými barvami ozdobena sněmovní síň Zemského domu v Brně při zasedání okresních národních výborů. Zemské barvy se staly také symbolem moravského protinacistického odboje. Dokladem je žluto-červeně pruhovaná stuha medaile Národní revoluční armády Brno 1939–1945 s přivěšenou moravskou orlicí, udělovaná 28. října 1945.

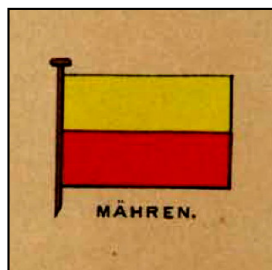
Po zániku zemského zřízení po roce 1948 zůstaly moravské barvy nadále v povědomí obyvatel Moravy. Nakrátko se žluto-červený prapor objevil při politickém uvolnění v 60. letech 20. století v souvislosti s moravsko-slezským hnutím. Poněvadž se ze socialistického státního symbolu vytratil znak Moravy, začali jej Moravané klást doprostřed moravské vlajky. V 60. a 70. letech byla doložena např. v historických kulisách Znojemských vinobraní. K 400. výročí založení olomoucké univerzity byla dne 23. srpna 1973 vydána poštovní známka, na které je vyobrazena zlatá tvář ženy, na jejíchž rozevlátých vlasech se objevuje zlato-červeně šachování. Masové rozšíření moravských vlajek nastalo po roce 1989. Obnova zemského zřízení ale nebyla vyslyšena. Zákon o státních symbolech z roku 1993 sice stanovuje stříbrno-červeně šachovanou orlicí, ovšem na rozdíl od zákona z roku 1920 již výslovně nezmiňuje moravský a zemský symbol. Správnou zlato-červenou variantu moravské orlice v současné době oficiálně užívá jen Jihomoravský kraj ve čtvrtém poli svého čtvrceného znaku a moravské hnutí. Novodobá tradice vyvěšování moravských vlajek na radnicích začala dne 5. července 2010 při oslavě svátku svatých Cyrila a Metoděje, patronů Moravy a spolupatronů Evropy.

¹ Císařský diplom se nevztahoval na erb moravského markraběte, který podržel původní tinktury šachování.

² V překladu: „*Stojíš-li se mnou, budu silný*“.

³ Např. „*Hej Moravci, ještě naše moravská řeč žije*“.

Moravské barvy, prapory a vlajky

Obr. 1 /1883/

Rakousko-Uhersko – Prapory a barvy korunních zemí – Morava
Oesterreich-Ungarn – Fahnen und Farben der Kronländer – Mähren

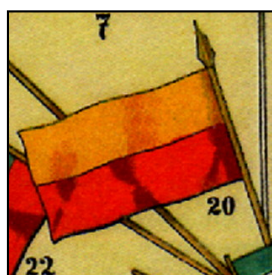
Friedrich Heyer von ROSENFELD: Die See-Flaggen, National- und Provinzial-Fahnen sowie Cocarden aller Länder nach offiziellen Quellen zusammengestellt und bearbeitet von Friedrich Heyer von Rosenfeld, Wien 1883, Tafel XVI.

Obr. 2 /1885/

Moravské markrabství – Zemské barvy
Markgrafschaft Mähren – Landesfarben

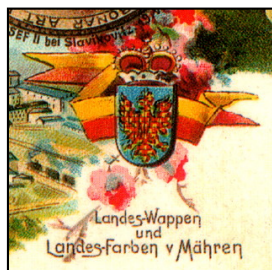
Karl LIND: Städte-Wappen von Österreich-Ungarn nebst den Landeswappen und Landesfarben, Wien 1885, [Tafel XV].

Obr. 3 /1895/

Rakousko-Uhersko – Vlajky a prapory – Morava ^[20]
Oesterreich-Ungarn – Flaggen und Fahnen – Mähren ^[20]

Hugo Gerard STRÖHL: Oesterreichisch-Ungarische Wappenrolle. Die Wappen ihrer k.u.k. Majestäten, die Wappen der durchlauchtigsten Herren Erzherzoge, die Staatswappen von Oesterreich und Ungarn, die Wappen der Kronländer und der ungarischen Comitate, die Flaggen, Fahnen und Cocarden beider Reichshälften, sowie das Wappen des souverainen Fürstenthumes Liechtenstein, Wien 1895, Tafel XX.

Obr. 4 /1900/

Zemský znak a zemské barvy Moravy
Landes-Wappen und Landes-Farben v Mähren

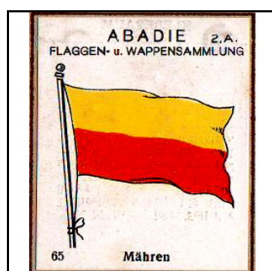
Wilhelm KNORR: Postkarte, Brünn – Seehöhe 220 m – 95 000 Einw (1890). Barevná litografie z r. 1900.

Obr. 5 /1923/

Zemské barvy – Rakousko-Uhersko a jeho korunní země před světovou válkou – Morava
Landesfarben – Oesterreich-Ungarn und seiner Kronländer vor dem Weltkrieg – Mähren

Moritz RUHL: Die Flaggen der Kriegs- und Handels-Marinen aller Staaten der Erde – Nebst den Signalfahnen, den Landesfarben der europäischen Staaten und der schweizer Cantone, den ehemaligen Landesfarben der deutschen Staaten und der preußischen Provinzen, sowie Oesterreich-Ungarns und seiner Kronländer vor dem Weltkrieg, Leipzig 1923, str. 16.

Obr. 6 /1928/

Prapory Rakouska-Uherska před 1914 – Morava
Fahnen Österreich-Ungarns vor 1914 – Mähren

ABADIE: Flaggen und Wappen der Welt, Wien 1928, Tafel 65.

Moravská vlajka

Pokyny k vyvěšování praporů z roku 1915 | Rakousko-Uhersko
Moravská orlice, č. 127, roč. LIII, pondělí 14. června 1915, str. 4

„Vzhledem k četným dotazům, jaké prapory dlužno při událostech pro naši vlast zvláště radostných vyvěsiti a po kterou dobu má výzdoba trvat, sdělujeme na základě informací, došlých z příslušného místa, následující: Prapory buďtež v první řadě v barvách rakouských (černo-žluté), pak v uherských barvách (červeno-bílo-zelené), v moravských zemských barvách (žluto-červené) a v barvách našich věrných spojenců Německa (černo-bílo-červené) a Turecka (červené s bílým půlměsícem a bílou hvězdou). Vyvěsí-li se prapory v barvách jiných korunních zemí, dlužno v každém případě též říšskými barvami (černo-žlutou) zdobiti, jelikož samotné vyvěšení praporu v barvách některé korunní země snadno by mohlo býti pokládáno za demonstraci proti barvám říšským. Prapory vyvěsiti dlužno ve městech pokud možno na každém domě. Nedostatečná výzdoba některého města, části města atd. musila by se považovati za nedostatek vlasteneckého smýšlení obyvatelstva. V menších obcích nutno prapory zdobiti nejméně obecní dům, farní budovu, školu atd. Pokud se týče doby, po kterou zůstanou prapory vyvěšeny, je výzdoba po 48 hodiny dobou asi nejpřiměřenější. Ostatně mohou se soukromé osoby, pokud se týče trvání výzdoby, řídití budovami veřejnými. V každém případě dlužno však se vyvarovati, aby prapor, jak se často z pohodlí neb zapomětivosti stává, zůstal příliš dlouho vyvěšen. Státní budovy vyvěšují prapory pouze za zcela zvláštních příležitostí na vyšší rozkaz; tato okolnost není však nikterak překážkou, aby obyvatelstvo při radostných příležitostech z vlastního popudu výzdobu svých domů neprovedlo.“

Pokyny k vyvěšování praporů z roku 1924 | Československo
Moravská orlice, č. 141, roč. LXII, sobota 21. června 1924, str. 2

„Ozdobení města Brna prapory. Při příjezdu presidenta republiky vyvěšené prapory mohou býti v barvě státní (červenobílé s modrým klínem), zemské (červenožluté), nebo městské (bíločerv.), ev. červenomodrobílé. Spolky k uvítání presidenta mohou dostaviti se se svými spolkovými prapory a odznaky. Očekává se, že obecenstvo nezavdá proto žádné příčiny k neshodám.“

Pokyny k vyvěšování vlajek z roku 2012 | Česká republika
doc. JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D.
Katedra ústavního práva a politikologie Masarykovy univerzity

„Dnešní právní řád upravuje užívání vlajek takto: Každý si může vyvěšovat vlajku, a to i soukromou (vlajky různých spolků) samostatně nebo spolu se státní vlajkou. Samostatné vyvěšování moravské vlajky není nijak upraveno. Záleží na vyvěšovatelci, zda užije moravskou vlajku v její původní moravským sněmem schválené žluto-červené variantě či ve variantě doplněné o zemský znak. Spolu se státní vlajkou lze vyvěsiti i jiné vlajky, ať již jiných států, krajů, obcí či vlajky další, což výslovně umožňuje zákon o užívání státních symbolů, tedy i vlajku moravskou. Zde se však musí respektovat to, že státní vlajka se vyvěšuje na čestnějším místě. Tedy z čelního pohledu na objekt, kde jsou vlajky vyvěšeny: **a)** vlevo při vyvěšení 2 státních vlajek, **b)** uprostřed při vyvěšení lichého počtu státních vlajek, **c)** v prostřední dvojici vlevo při vyvěšení sudého počtu státních vlajek, **d)** první zleva, případně i poslední v řadě, při vyvěšení většího počtu vlajek než 5. Umístění ostatních vlajek již záleží na vyvěšovatelci.“

Vexilologický názor | Moravská genealogická a heraldická společnost, o. s.
František PÍCHA: Český lev v novém znaku, in: Genealogické a heraldické informace 2009, roč. XIV. v MGHs (roč. XXIX. celé řady), Brno 2010, str. 126

„Objektivně řečeno, žádné vexilologické pravidlo nezakazuje pokládat znak na list vlajky.“

Výrobci a prodejci vlajek
<http://www.moravskypatriot.eu/morava-eu/eshop/1-1-Vlajky/1-2-Moravske-vlajky>
<http://shop.alerion.cz/moravske-symboly/>
<http://www.painanta.com/eushop/?search=Moravia>
Moravské barvy a symboly
<http://zamoravu.eu/mno-k-morave/moravske-barvy-a-symboly/>

Během 20. století začali moravští vlastenci na moravskou vlajku, z důvodu odlišení od jiných podobných vlajek, vkládat moravský zemský znak. Tato varianta si dnes pro svoji srozumitelnost i estetickou úroveň získala velmi rychle oblibu po celé Moravě a stala se základní a všeobecně uznávanou podobou moravské vlajky současnosti. Protože neexistuje moravský zákonodárny orgán, který by vzhled a užívání moravské vlajky se znakem závazně kodifikoval, je možno při různých slavnostních příležitostech stále uvidět, vedle uznávané podoby moravské vlajky, i původní jednoduché žluto-červené bikolory.

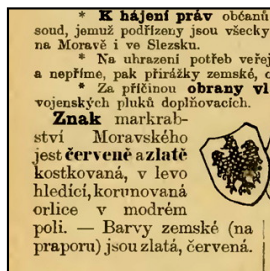
Slovní popis moravské vlajky

Moravská vlajka se skládá ze dvou stejně širokých vodorovných pruhů: vrchní je žlutý, spodní je červený. Doprostřed listu je obvykle vkládán zlepšený zemský znak z roku 1462. V modrém gotickém trojhranném štítu je symetricky rozkřídlená, žluto-červeně šachovaná, heraldicky vpravo hledící orlice, se žlutou královskou třícípou korunkou, žlutou zbrojí (zobák a pařáty) a s červeným jazykem. Oko orlice je bílé. Obrys štítu a figury je zvýrazněn černou konturou. (Výška znaku na obrázku se rovná 65 % šířky vlajky.) Doporučený poměr šířky vlajky k její délce je 2:3. Moravský prapor nemá předepsaný poměr stran. Při svislém vyvěšení je červený pruh vpravo.

Vzor svislého vyvěšení

Moravské vlajky v učebnicích

Obr. 7 /1895/

Barvy zemské (na praporu)

KAPITOLA: Markrabství Moravské | Vévodství Slezské

Antonín MIKOLÁŠEK: Říše rakousko-uherská. Pro dívky na opakování učiva ve škole probraného dle čít. a různých pomůcek sestavil a vydal Ant. Mikolášek, řídící učitel v Osíku u Litomyšle, Litomyšl 1895, str. 7 [III. oddíl].

Obr. 8 /2011/

Moravská vlajka

KAPITOLA: Rozpad Československa – konec federace nenásilnou cestou

František PARKAN / Tomáš MIKESKA / Markéta PARKANOVÁ: Dějepis 9 – Moderní doba – učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia, Nakladatelství Fraus, Plzeň 2011, str. 139, [obr. 3].

Obr. 9 /2012/

Vlajka Moravy

KAPITOLA: Morava v Evropě (od roku 2004)

Ondřej HÝSEK / Lukáš Hadwiger ZÁMEČNÍK / Anna HÝSKOVÁ: Morava – dějiny země uprostřed Evropy – učebnice pro střední školy / víceletá gymnázia a žáky druhého stupně ZŠ k obohacení základního učiva, Gymnázium Integra, Brno 2012, str. 323.

Markraběcí standarty

Moravské středověké praporce, bojové zástavy zemského vojska a novodobé spolkové prapory

Poněvadž nebylo erbovní privilegium závazné pro suverénního moravského markraběte, přešlo stříbrno-červené šachování orlice do státního znaku habsburské monarchie, který byl de facto panovnícký. V něm byla orlice na zlato-červeně oficiálně změněna teprve roku 1915, téměř po stoleté právní intervenci Moravanů (slibováno od roku 1838). Právo samosprávné Moravy na vlastní zemské symboly (žluto-červený prapor) a respektování středověkého erbovního privilegia panovníkem, dokládá mj. udělení znaku městu Napajedla císařem Františkem Josefem I. dne 14. listopadu 1899: „Uprostřed čela štítu je moravský znak s orlicí zlatě a červeně šachovanou v modrém poli.“

GELNHAUSENŮV KODEX, Státní okresní archiv Jihlava, 1400–1408, fol. 8v, 22v.

Jacob KÖBEL / Cyracus JAKOB / Jacob KALLENBERG: Wapen des heyligen Römischen Reiches Teutscher nation, Frankfurt am Main, 1545.

Obr. 10 – 11 /1400–1408/

Moravský markrabě s praporem

Obr. 12 /1545/

Praporečník s moravským markraběcím praporem

V roce 1745 byly v Brně žehnány bojové zástavy s moravskou orlicí, která měla na prsou vyobrazené Paládium Moravy (Madonu Svatotomskou) s devízou „Sub tuum praesidium“ (Pod tvou ochranou). Od 2. poloviny 19. století byla orlice na modrém listu volnou inspirací pro vytváření různých spolkových praporů či vlajek.

Obr. 13

Markraběcí standarta ve 14. století

Volné ztvárnění podle historických pramenů

Obr. 14

Zemská po roce 1462 Markraběcí po roce 1915

Volné ztvárnění podle návrhu Jana Havelky z roku 1880

